ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

BirdLife INTERNATIONAL

Друштво за заштиту и проучавање птица Србије (ДЗППС)
Адреса: Радомира Раше Радујкова 1а, 21000 Нови Сад
Телефон: +381213044925
E-mail: info@pticesrbije.rs
Web: www.pticesrbije.rs

Одељење за имовинско правне, стамбено комуналне послове, урбанизам, грађевинарство и заштиту животне средине Општинске управе Опово
ул. Бориса Кидрича 10, 26204 Опово

Број: 59/2026
Датум: 21.10.2026.

ПРИМЕДБЕ НА НАЦРТ ПЛАНА

Поштовани,

Друштво за заштиту и проучавање птица Србије (ДЗППС), као стручна организација која се бави истраживањем и заштитом дивљих птица и њихових станишта, доставља примедбе на Нацрт плана детаљне регулације соларних електрана у КО Опово и КО Баранда и пратећи извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину, у оквиру јавног увида који се, према објављеном обавештењу, завршава 21. октобра 2026. године. Подржавамо развој обновљивих извора енергије, али сматрамо да се он мора заснивати на избору еколошки прихватљивих локација, поузданим подацима и избегавању неповратних губитака природних вредности. Износимо следеће примедбе и захтеве:

1. ПРИОРИТЕТНА СЛАТИНСКА СТАНИШТА И НЕПРИХВАТЉИВОСТ ЊИХОВЕ КОНВЕРЗИЈЕ. Континенталне слане (алкалне) баре, мочваре и слатине представљају ретка и еколошки специфична станишта са високом конзервационом вредношћу (Williams, 2002; Gavrilović и сар., 2018). Простори Печене слатине, Ракиташа, Велике слатине и других локалних слатинских депресија захтевају детаљно теренско утврђивање распрострањења, стања и типолошке припадности станишта. Тип 1530* – „Панонске слане степе и слане мочваре“ наведен је као приоритетни тип станишта у **Анексу I Директиве ЕУ 92/43/ЕЕЗ о стаништима**. Србија није ратификовала ту директиву, већ је у процесу усклађивања својих прописа са правним тековинама ЕУ и припреме мреже Натура 2000. Стога статус наведеног типа станишта представља снажан стручни аргумент за његово очување, али се правни статус сваке конкретне парцеле мора засебно утврдити. Планирана изградња унутар слатинских депресија може довести до губитка или фрагментације станишта, нарушавања водног режима и промена у функционисању целог екосистема. Захтевамо картографско разграничење свих типова станишта и приказ директно заузетих, посредно угрожених и кумулативно погођених површина. Површину од приближно 493 ha, наведену у доступној документацији и ранијим примедбама, неопходно је јасно разложити на обухват плана, грађевински захват и стварну површину природних станишта; не може се без такве анализе поистоветити цео обухват са потпуним губитком станишта.

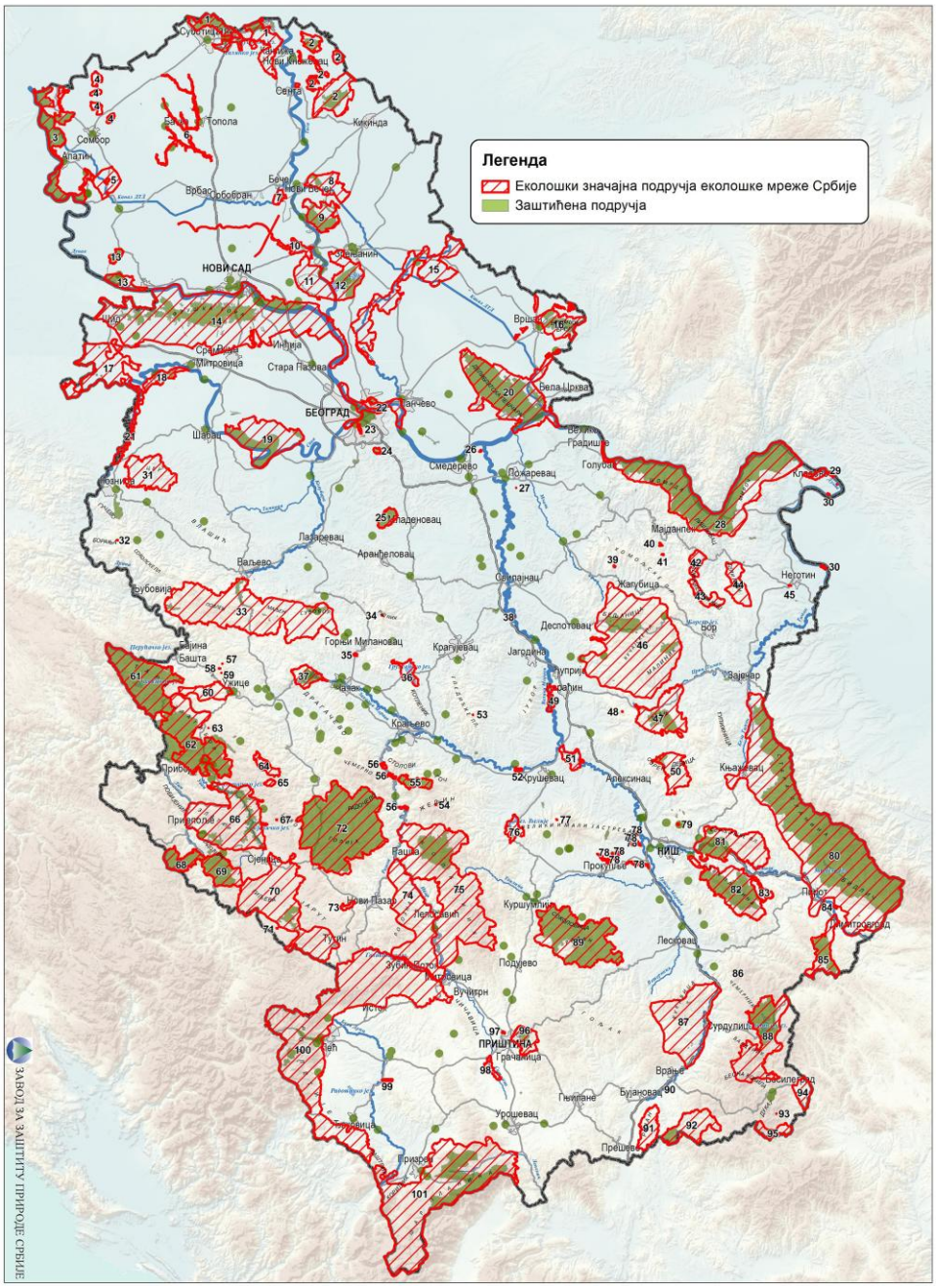
Подручје је релевантно за националну **Еколошку мрежу и међународно значајно подручје за птице (IBA)** „Средње Потамишје“ (RS014). Подаци и карте припремљени у оквиру пројекта „EU for Natura 2000 in Serbia“ додатно указују на потребу да се планска решења упореде са предложеним подручјима будуће мреже Натура 2000. Потребно је у планској документацији прецизно навести које су површине у важећој Еколошкој мрежи, које су само предложене за будућу мрежу и које су у границама заштићених подручја.

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

BirdLife INTERNATIONAL

Друштво за заштиту и проучавање птица Србије (ДЗППС)
Адреса: Радомира Раше Радујкова 1а, 21000 Нови Сад
Телефон: +381213044925
E-mail: info@pticesrbije.rs
Web: www.pticesrbije.rs

Чињеница да је земљиште у приватној својини или да није проглашено засебним заштићеним подручјем не умањује потребу да се утврде његове природне вредности и примене важеће мере заштите. Захтевамо да се прибаве и у потпуности образложе услови надлежних завода за заштиту природе, уз просторни приказ односа плана и свих релевантних режима заштите.

Слика 1. Еколошка мрежа Републике Србије

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

BirdLife INTERNATIONAL

Друштво за заштиту и проучавање птица Србије (ДЗППС)
Адреса: Радомира Раше Радујкова 1а, 21000 Нови Сад
Телефон: +381213044925
E-mail: info@pticesrbije.rs
Web: www.pticesrbije.rs

Ова станишта имају и потенцијал за развој локалних активности заснованих на очувању природе, укључујући посматрање птица, едукативне посете и екотуризам, нарочито уз ревитализацију водног режима. Тај потенцијал не треба представљати као унапред доказану економску предност над енергетским пројектом, већ га треба обухватити анализом алтернативних начина коришћења простора и екосистемских услуга. Посебно је потребно упоредити ову локацију са деградираним, изграђеним и другим еколошки мање осетљивим површинама погодним за соларне електране.

2. НЕОПХОДНОСТ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА НА БИОДИВЕРЗИТЕТ ПРЕМА МЕЂУНАРОДНО ПРИЗНАТИМ КРИТЕРИЈУМИМА. Захтевамо да се утврди да ли инвеститор, финансијери или други учесници примењују **IFC Performance Standard 6 (PS6) – Biodiversity Conservation and Sustainable Management of Living Natural Resources**. Овај стандард није део Конвенције о биолошкој разноврсности нити је сам по себи општа законска обавеза свих пројеката у Србији. Ипак, његови критеријуми представљају користан стручни оквир за оцену ризика по природна и потенцијално критична станишта, значајне концентрације миграторних птица и услуге екосистема. Потребно је проверити да ли конкретно подручје испуњава критеријуме за „critical habitat“, уз јасно навођење доказа и ограничења података.

Анализа мора обухватити директне, индиректне и кумулативне утицаје: заузимање и фрагментацију станишта, изградњу приступних путева и електроенергетске инфраструктуре, измене површинских и подземних вода, промене квалитета воде и земљишта, узнемиравање птица током изградње и рада, утицаје ограда и одржавања, могуће ширење инвазивних врста и губитак екосистемских услуга. За сваку идентификовану последицу потребно је приказати њен просторни обухват, вероватноћу, интензитет, трајање и могућност ублажавања. Уколико се утврде значајни резидуални утицаји на незаменљива станишта, приоритет мора бити њихово избегавање избором друге локације, а не ослањање искључиво на накнадне компензационе мере.

Посебно захтевамо да се у стратешкој процени анализирају сезонске и међугодишње промене водног режима. Једнократни обилазак или истраживање у сушној години не може поуздано представити еколошки значај повремено плављених слатина и бара. За конкретан пројекат неопходно је, у законом прописаним поступцима, утврдити потребу и обим процене утицаја на животну средину, уз **теренска истраживања која обухватају релевантне сезоне и хидролошке услове.**

3. ВИСОКЕ ВРЕДНОСТИ БИОДИВЕРЗИТЕТА И ПОТРЕБА ЗА ПРОВЕРЉИВИМ ПОДАЦИМА. Према подацима којима располаже ДЗППС и који су већ достављани током раног јавног увида у новембру 2023. године, на ширем подручју **евидентирано је 185 врста птица, више од 102 врсте алги и 14 врста водоземаца и гмизаваца.** Посебно се истичу гнездеће колоније кашичара (*Platalea leucorodia*) и ражњева (*Plegadis falcinellus*), као и значајна популација шеварског трстењака (*Acrocephalus melanopogon*). Плитка водена и повремено плављена станишта користе и бројне шљукарице током сеобе и исхране. Подаци Центра за информације о биодиверзитету Биолошког факултета у Београду за квадрате 10 × 10 km DQ58, DQ59, DQ68 и DQ69 указују на присуство 127 врста од значаја за заштиту: 21 врста наведена је на прилозима Директиве о стаништима, 28 на прилозима Бернске конвенције, 103 су обухваћене националним правилником о заштићеним и строго заштићеним врстама, а 18 је означено као ендемит, реликт или

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

BirdLife INTERNATIONAL

Друштво за заштиту и проучавање птица Србије (ДЗППС)
Адреса: Радомира Раше Радујкова 1а, 21000 Нови Сад
Телефон: +381213044925
E-mail: info@pticesrbije.rs
Web: www.pticesrbije.rs

ретка врста. Наведени квадрати обухватају шири простор и не доказују присуство сваке од ових врста на свакој парцели плана; зато захтевамо прецизну просторну и временску верификацију налаза, попис гнездећих парова, места исхране, сезонских окупљања и кључних хидролошких веза. Статус угрожености врста потребно је раздвојити на глобални, европски и национални ниво. Извештај о стратешкој процени из 2024. године, према цитату из раније документације (стр. 28), препознаје да планирана намена доводи до значајне промене начина коришћења простора. Та констатација је основ за детаљну процену последица, али сама по себи није доказ да ће све наведене природне вредности бити у потпуности уништене.

4. НЕДОСТАЦИ ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ И СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА. У ранијем извештају о стратешкој процени из 2024. године, на стр. 24, наведено је да „нису вршена мерења у циљу утврђивања квалитета воде, ваздуха и земљишта“, као и да је тешко извршити процену тих ресурса на основу постојећег стања. Ако су ови недостаци присутни и у актуелном материјалу, неопходно је допунити полазне податке и образложити како је, без одговарајуће основе, оцењен утицај плана. Посебно је важно оценити водни режим, салинитет, стање вегетације, сезонску динамику птица, кумулативне утицаје и варијантна решења. Захтевамо да извештај јасно прикаже методе, изворе, датуме истраживања, неизвесности и разлоге за избор предложене варијанте, као и да се експлицитно одреди према очувању постојећег биодиверзитета.

5. ПРЕНАМЕНА ЗЕМЉИШТА, ЈАВНИ ИНТЕРЕС И АЛТЕРНАТИВЕ. Сматрамо да пренамена простора некадашњих рибњака и слатинских депресија у грађевинско земљиште захтева посебно јасно образложење јавног интереса, природних вредности и размотрених алтернатива. У јавности су постављана питања у вези са власничким и закупним односима, ранијим обавезама коришћења рибњака и накнадним изменама намене земљишта. Без увида у релевантне уговоре, одлуке и планске акте, ове наводе не износимо као утврђене повреде прописа, већ захтевамо да надлежни орган објави правни основ и образложење промена, укључујући однос према јавном интересу и очувању природних вредности. Могућности рибарства, рекреације, ревитализације мочварних станишта и екотуризма треба размотрити равноправно са предложеном енергетском наменом.

ЗАКЉУЧАК И КОНКРЕТНИ ЗАХТЕВИ

На основу наведеног, ДЗППС захтева да се пре усвајања предметног плана: (1) преиспитају и из планиране изградње изузму очувана и потенцијално значајна слатинска, мочварна и водена станишта; (2) изради детаљна карта станишта, њиховог стања и режима заштите; (3) обезбеде вишесезонски орнитолошки, ботанички и хидролошки подаци, уз проверу раније достављених налаза; (4) процене директни, индиректни и кумулативни утицаји, укључујући водни режим и пратећу инфраструктуру; (5) размотре и документују алтернативне локације на деградираним и еколошки мање вредним површинама; (6) допуни стратешка процена и јасно образложи поступање по условима надлежних институција за заштиту природе; и (7) достави образложено изјашњење о свакој појединачној примедби.

ДРУШТВО ЗА ЗАШТИТУ И ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА СРБИЈЕ

BirdLife INTERNATIONAL

Друштво за заштиту и проучавање птица Србије (ДЗППС)
Адреса: Радомира Раше Радујкова 1а, 21000 Нови Сад
Телефон: +381213044925
E-mail: info@pticesrbije.rs
Web: www.pticesrbije.rs

До испуњења ових услова, сматрамо да планска решења која омогућавају изградњу на вредним природним стаништима не треба усвојити у предложеном облику. Развој соларне енергије и очување биодиверзитета нису супротстављени циљеви када се локације бирају одговорно, на основу потпуних и проверљивих података.

С поштовањем,

Милан Ружић

Извршни директор

Друштва за заштиту и проучавање птица Србије

